

Тақырып 1. Кіріспе. Мал азығын өндірудің алға қойған мақсаттары және агрономиялық негіздері.

Жоспар

1. Мал азықтық дақылдардың жоғары және сапалы өнім беруінің теориялық және практикалық маңыздары.
2. Мал азықтығын дайындаудың алға қойған міндеттері мен мақсаттары, осы туралы тарихи деректер, әр кезде даму сатысы.
3. Мал шаруашылығын сапалы азықпен қамтамасыз етуге, астық және дәнді бұршақтұқымдастарын жоғарғы өнімін өндіруге қол жеткізу.

Мазмұны

Мал азықтық дақылдардың жоғары және сапалы өнім беруінің теориялық және практикалық маңызын зерттейді. Оның алға қойған міндеттері мен мақсаттары, осы туралы тарихи деректер, әр кезде даму сатысы. Мал шаруашылығын сапалы азықпен қамтамасыз етуге астық және дәнді бұршақ тұқымдас дақылдарын өсіру арқылы қол жеткізу.

Мал азығын өндіруде ғылым мен өндірістің жетістіктерін толықтай игеру арқылы тиісті табыстарға қол жеткізу. Республикада азық-түлік тәуелсіздігін, оның ішінде мал шаруашылығы өнімдерін қамтамасыз етудегі Президенттің алға қойған міндеттерін орындауға мал азығын өндіру саласының алатын орны.

Бақылау сұрақтары

1. Мал азықтық дақылдардың жоғары және сапалы өнім беруінің теориялық және практикалық маңыздары.
2. Мал азықтығын дайындаудың алға қойған міндеттері мен мақсаттары, осы туралы тарихи деректер, әр кезде даму сатысы.
3. Мал шаруашылығын сапалы азықпен қамтамасыз етуге, астық және дәнді бұршақтұқымдастарын жоғарғы өнімін өндіруге қол жеткізу.

Ұсынылған әдебиеттер

1. Андреев Н.Г. Луговое и полевое кормопроизводство. М. Агропромиздат, 1989. с. 35-43
2. Асанов Қ., Кормопроизводство с основами земледелия. Алматы, 1984. с. 130-133
3. Жамбакин Ж.А Пастбища Казахстана. Алматы, 1995. с 16-25
4. Зыков Ю.Д. Полевое кормопроизводство. Алматы, 1985. с.50-56

5. Ларин И.В. и др. Луговое и пастбищное хозяйство. Ленинград, 1990. с.31-39.
6. Часовитина Г.М. и др. Полевое кормопроизводство в Казахстане. Алматы, 1986.с.136-182
7. Можаяев Н.И, Копытин И.П. Кормопроизводство. Алматы, 1986. с. 31-39.
8. Тен А.Г. кормопроизводство. Москва, 1982. с. 122-125

Тақырып№2. Мал азықтық егін шаруашылығы.

Жоспар.

1. Мал азықтық егін шаруашылығы – жемшөп қорын жасап, мал шаруашылығын тікелей өркендететін, ауылшаруашылық өндірісінің негізгі бір бөлігі.
2. Негізгі мал азығы түрлері, олардың маңызы, алу көзі. Интенсивтендіру жолдары.
3. Ауылшаруашылық ғылымдарының жетістіктері және мал азығы өндірісінің озық тәжірибелері.

Мазмұны

Мал азықтық егін шаруашылығы – жемшөп қорын жасап, мал шаруашылығын тікелей өркендететін, ауыл шаруашылық өндірісінің негізгі бір бөлігі. Негізгі мал азығы түрлері, олардың маңызы, алу көзі. Интенсивтендіру жолдары. Ауыл шаруашылық ғылымдарының жетістіктері және мал азығы өндірісінің озық тәжірибелері.

Бақылау сұрақтары

1. Мал азықтық егін шаруашылығы – жемшөп қорын жасап, мал шаруашылығын тікелей өркендететін, ауылшаруашылық өндірісінің негізгі бір бөлігі.
2. Негізгі мал азығы түрлері, олардың маңызы, алу көзі.
3. Интенсивтендіру жолдары.
4. Ауылшаруашылық ғылымдарының жетістіктері және мал азығы өндірісінің озық тәжірибелері.

Ұсынылған әдебиеттер

1. Андреев Н.Г. Луговое и полевое кормопроизводство. М. Агропромиздат, 1989. с. 43-55
2. Асанов Қ., Кормопроизводство с основами земледелия. Алматы, 1984. с. 133-134

3. Жамбакин Ж.А Пастбища Казахстана. Алматы, 1995. с 25-27.
4. Зыков Ю.Д. Полевое кормопроизводство. Алматы, 1985. с.56-58
5. Ларин И.В. и др. Луговое хозяйство и пастбищное хозяйство. Ленинград, 1990. с.39-40.

Тақырып №3. Жемдік-астық және дәнді бұршақ тұқымдас дақылдар.

Жоспар.

1. Жемдік астық дақылдарының өнімін молайту – мал шаруашылығын құнарлылығын жемдермен қамтамасыз етудің негізгі көзі.

2. Күздік дақылдар, халық шаруашылығында олардың астық қорына қосатын үлесі.

3. Күздік бидай, қара бидай, күздік арпа, тритикале, дәнді мал азықтық бидай. Олардың биологиялық ерекшеліктері, қыстап шығу кезіндегі шығын, оны болдырмау шаралары. Технологиясы.

4. Ерте егілетін жаздық дақылдар. Биологиясы, өсірілетін ауданы, өнімділігі. Өсірудің интенсивті технологиясы. Кеш егілетін жаздық дақылдары. Жүгері маңызы. Өсірілетін ауданы, биологиясы. Сорттар және будандар. Кұмай, тары, қарақұмық. Халық шаруашылығындағы маңызы, өсіру аудандары, биологиялық ерекшеліктері.

5. Өсімдік белогын көбейтудегі дәнді бұршақтұқымдас дақылдардың ролі. Дәнді бұршақтұқымдас дақылдарды басқа өсімдіктермен араластырып себу.

Мазмұны

Жемдік астық дақылдарының өнімін молайту – мал шаруашылығын құнарлылығын жемдермен қамтамасыз етудің негізгі көзі. Күздік дақылдар, халық шаруашылығында олардың астық қорына қосатын үлесі. Күздік бидай, қара бидай, күздік арпа, тритикале, дәнді мал азықтық бидай. Олардың биологиялық ерекшеліктері, қыстап шығу кезіндегі шығын, оны болдырмау шаралары. Технологиясы. Ерте егілетін жаздық дақылдар. Биологиясы, өсірілетін ауданы, өнімділігі. Өсірудің интенсивті технологиясы. Кеш егілетін жаздық дақылдары. Жүгері маңызы. Өсірілетін ауданы, биологиясы. Сорттар және будандар. Кұмай, тары, қарақұмық. Халық шаруашылығындағы маңызы, өсіру аудандары, биологиялық ерекшеліктері. Өсімдік белогын көбейтудегі дәнді бұршақ тұқымдас дақылдардың ролі. Дәнді бұршақ тұқымдас дақылдарды басқа өсімдіктермен араластырып себу.

Бақылау сұрақтары

1. Дақылдар туралы тарихи мағлұматтар.

2. Жеке дақылдардың және олардың белгілі тобының халық шаруашылық маңызы. Қазақстанда таралуы.

3. Дақылдардың биологиялық қасиеттері: өсіп-өну кезңі, ерекшеліктері, өнім түзу жолдары, мал азығының бағасының кемуі және сапасының жоғарылауы.

4. Қазақстанда аудандастырылған және себуге рұқсат етілген сорттары мен будандары.

5. Өсіру технологиясы және жемшөп дақылдарын жинау ерекшеліктері.

6. Жемшөп қорын жасауда сүрлемдік дақылдардың алатын орны.

7. Сүрлем салудың маңызы. Жоғары сапалы сүрлем салудың ерекшеліктері. Оларды өсірудің биологиялық ерекшеліктері және өсіру технологиясы.

8. Көпжылдық әдеттен тыс өсімдіктер: аю балдырғаны, сүйір жапырақты сільфия, жер алмұрты, шығыстың ешкі шөбі. Олардың шаруашылық – биологиялық ерекшеліктері, мал азықтық сапасы және келешекте таралуы.

Ұсынылған әдебиеттер

1. Андреев Н.Г. Луговое и полевое кормопроизводство. М. Агропромиздат, 1989. с. 35-43
2. Асанов Қ., Кормопроизводство с основами земледелия. Алматы, 1984. с. 130-133
3. Жамбакин Ж.А Пастбища Казахстана. Алматы, 1995. с 16-25
4. Зыков Ю.Д. Полевое кормопроизводство. Алматы, 1985. с.50-56
5. Можаяев Н.И, Копытин И.П. Кормопроизводство. Алматы, 1986. с. 31-39.
6. Тен А.Г. кормопроизводство. Москва, 1982. с. 122-125

Тақырып № 4. Тамыр жемісті, түйнекті жемісті және бақша шырынды мал азықтары.

Жоспар.

1. Ауылшаруашылық малдарын азықтандыруда шырынды мал азығының маңызы.
2. Мал азықтық қызылша, сәбіз, шалқан, тарна. Халық шаруашылығындағы маңызы.
3. Мал азықтық құндылығы және өсетін тарнаны аңыздық дақыл ретінде өсіру. Мал азықтық бақша дақылдары. Бақша дақылдарының мал азықтық құндылығы.

Мазмұны

Ауыл шаруашылық малдарын азықтандыруда шырынды мал азығының маңызы. Мал азықтық қызылша, сәбіз, шалқан, тарна. Халық шаруашылығындағы маңызы. Мал азықтық құндылығы және өсетін тарнаны аңыздық дақыл ретінде өсіру. Мал азықтық бақша дақылдары. Бақша дақылдарының мал азықтық құндылығы.

Бақылау сұрақтары

1. Ауылшаруашылық малдарын азықтандыруда шырынды мал азығының маңызы.
2. Мал азықтық қызылша, сәбіз, шалқан, тарна. Халық шаруашылығындағы маңызы.
3. Мал азықтық құндылығы және өсетін тарнаны аңыздық дақыл ретінде өсіру.
4. Мал азықтық бақша дақылдары. Бақша дақылдарының мал азықтық құндылығы.
5. Малдарды құнды жемшөппен қамтамасыз етуде екпе шөптердің маңызы. Олардың топырақ құнарлылығын арттырудағы рөлі.
6. Көпжылдық астықтұқымдас шөптер: еркек шөп, қылтықсыз арпабас, жима тарғақ, тарлау, шалғындық бетеге, бидайық, шалғындық қарабас. Азықтық құндылығы, биологиялық ерекшеліктері, өсетін аудандары, өсіру агротехникасы, ору мерзімі.

Ұсынылған әдебиеттер

1. Андреев Н.Г. Луговое и полевое кормопроизводство. М. Агропромиздат, 1989. с. 43-55
2. Асанов Қ., Кормопроизводство с основами земледелия. Алматы, 1984. с. 133-134
3. Жамбакин Ж.А Пастбища Казахстана. Алматы, 1995. с 25-27.
4. Зыков Ю.Д. Полевое кормопроизводство. Алматы, 1985. с.56-58
5. Ларин И.В. и др. Луговое хозяйство и пастбищное хозяйство. Ленинград, 1990. с.39-40.

Тақырып №5. Мал азықтық шөптер.

Жоспар.

1. Малдарды құнды жемшөппен қамтамасыз етуде екпе шөптердің маңызы. Олардың топырақ құнарлылығын арттырудағы рөлі.
2. Көпжылдық астықтұқымдас шөптер: еркек шөп, қылтықсыз арпабас, жима тарғақ, тарлау, шалғындық бетеге, бидайық, шалғындық қарабас.

3. Азықтық құндылығы, биологиялық ерекшеліктері, өсетін аудандары, өсіру агротехникасы, ору мерзімі. Көпжылдық астықтұқымдас және көпжылдық бұршақтұқымдас шөптердің қоспасы, олардың таза егістерден артықшылығы, шөп қоспасын құру принциптері.

4. Біржылдық бұршақ, сиыр жоңышқа, сераделла және астықтұқымдас шөптер – судан шөбі, атқонақ, қонақ тары. Оларды пішен ретінде пайдалану жолдары. Біржылдық бұршақ – астық шөп қоспасы, олардың маңызы, пайдалану жолы және өсірілуі. Жаңа айқасгүлділерге жататын біржылдық мал азықтық өсімдіктер: рапс, қыша, сурепица, шалқан т.б.

Мазмұны

Малдарды құнды жемшөппен қамтамасыз етуде екпе шөптердің маңызы. Олардың топырақ құнарлылығын арттырудағы рөлі. Көпжылдық астық тұқымдас шөптер: еркек шөп, қылтықсыз арпабас, жима тарғақ, тарлау, шалғындық бетеге, бидайық, шалғындық қарабас. Азықтық құндылығы, биологиялық ерекшеліктері, өсетін аудандары, өсіру агротехникасы, ору мерзімі. Көпжылдық астық тұқымдас және көпжылдық бұршақ тұқымдас шөптердің қоспасы, олардың таза егістерден артықшылығы, шөп қоспасын құру принциптері. Біржылдық бұршақ, сиыр жоңышқа, сераделла және астық тұқымдас шөптер – судан шөбі, атқонақ, қонақ тары. Оларды пішен ретінде пайдалану жолдары. Біржылдық бұршақ – астық шөп қоспасы, олардың маңызы, пайдалану жолы және өсірілуі. Жаңа айқасгүлділерге жататын біржылдық мал азықтық өсімдіктер: рапс, қыша, сурепица, шалқан т.б.

Бақылау сұрақтар

1. Көпжылдық астықтұқымдас және көпжылдық бұршақтұқымдас шөптердің қоспасы, олардың таза егістерден артықшылығы, шөп қоспасын құру принциптері.

2. Біржылдық бұршақ, сиыр жоңышқа, сераделла және астықтұқымдас шөптер – судан шөбі, атқонақ, қонақ тары. Оларды пішен ретінде пайдалану жолдары. Біржылдық бұршақ – астық шөп қоспасы, олардың маңызы, пайдалану жолы және өсірілуі.

3. Жаңа айқасгүлділерге жататын біржылдық мал азықтық өсімдіктер: рапс, қыша, сурепица, шалқан т.б.

Ұсынылған әдебиеттер

1. Андреев Н.Г. Луговое и поленое кормопроизводство. М. Агропромиздат, 1989. с. 43-55
2. Асанов Қ., Кормопроизводство с основами земледелия. Алматы, 1984. с. 133-134

3. Жамбакин Ж.А Пастбища Казахстана. Алматы, 1995. с 25-27.
4. Зыков Ю.Д. Полевое кормопроизводство. Алматы, 1985. с.56-58
5. Ларин И.В. и др. Луговое хозяйство и пастбищное хозяйство. Ленинград, 1990. с.39-40.

Тақырып 6. Мал азығын дайындау, есеп жүргізу және сақтау.

Жоспар.

1. Пішен, пішендеме, сүрлем, шөп кесіндісі және шөп ұны, олардың маңызы. Шалғындық пісімділігі, орақ салудың қалыпты кезеңі және шөп шабу биіктігі.
2. Түрлі аймақтарда пішен шабудың кезектілігі. Ауыспалы шабындық. Пішен кептіруге қойылатын талаптар. Құрғақшылық аудандар мен ылғалды, жауын-шашынды жерлерде пішен дайындау ерекшеліктері.
3. Шөпті қуатты желдеткіш қондырғылармен толық кептіру. Шөптен сүрлем жасау. Оның технологиясы. Сүрлем сақтаудың түрлері, оның сипаттамасы.

Мазмұны

Пішен, пішендеме, сүрлем, шөп кесіндісі және шөп ұны, олардың маңызы. Шалғындық пісімділігі, орақ салудың қалыпты кезеңі және шөп шабу биіктігі. Түрлі аймақтарда пішен шабудың кезектілігі. Ауыспалы шабындық. Пішен кептіруге қойылатын талаптар. Құрғақшылық аудандар мен ылғалды, жауын-шашынды жерлерде пішен дайындау ерекшеліктері. Шөпті қуатты желдеткіш қондырғылармен толық кептіру. Шөптен сүрлем жасау. Оның технологиясы. Сүрлем сақтаудың түрлері, оның сипаттамасы.

Бақылау сұрақтары

1. Пішен, пішендеме, сүрлем, шөп кесіндісі және шөп ұны, олардың маңызы. Шалғындық пісімділігі, орақ салудың қалыпты кезеңі және шөп шабу биіктігі. Түрлі аймақтарда пішен шабудың кезектілігі.
2. Ауыспалы шабындық.
3. Пішен кептіруге қойылатын талаптар.
4. Құрғақшылық аудандар мен ылғалды, жауын-шашынды жерлерде пішен дайындау ерекшеліктері.
5. Шөпті қуатты желдеткіш қондырғылармен толық кептіру.
6. Шөптен сүрлем жасау. Оның технологиясы.
7. Сүрлем сақтаудың түрлері, оның сипаттамасы.
8. Көпжылдық шөптерді тұқым алу үшін өсіру әдістері.
9. Тұқымдық шөпті өсіру. Тұқымды себуге дайындау. Тұқым себер алдында тыңайтқыш шашу. Тұқымдық шөптің себу мерзімі мен әдістері.

Ұсынылған әдебиеттер

1. Андреев Н.Г. Луговое и полевое кормопроизводство. М. Агропромиздат, 1989. с. 43-55
2. Асанов Қ., Кормопроизводство с основами земледелия. Алматы, 1984. с. 133-134
3. Жамбакин Ж.А Пастбища Казахстана. Алматы, 1995. с 25-27.
4. Зыков Ю.Д. Полевое кормопроизводство. Алматы, 1985. с.56-58
5. Ларин И.В. и др. Луговое и пастбищное хозяйство. Ленинград, 1990. с.39-40.